

SUOMEN JA NEUVOSTOLIITON

TIEDOTUSTUTKIJOIDEN

YHTEISTYÖ LISÄÄNTYY

TAMPEREEN YLIOPISTON TIEDOTUSOPIN
LAITOKSEN EDUSTAJIEN YHTEYDET
NEUVOSTOLIITTOON JA MATKA
2. - 7.1.1979

Matkakertomus on lyhennelmä ja yhdistelmä prof. Kaarle Nordenstrengin ja pääkonsulinviraston tp. avustaja Hannu Himasen matkareportista.

Tampereen yliopiston tiedotusopin laitoksella on jo 1960-luvulta lähtien ollut yksityisiin tuttavuussuhteisiin perustuvia epävirallisia yhteyksiä Neuvostoliittoon, lähinnä Moskovan yliopiston journalistiikan tiedekuntaan (fakultettiin), jonka dekaani, professori Jassen Zasurski on suomalaisten kollegojensa Raino Vehmaksen ja Kaarle Nordenstrengin kanssa kuulunut tiedotustutkijoiden maailmanjärjestön (IAMCR/AIERI) johtoelimiin. Nämä yhteydet johtivat järjestelyihin, joiden perusteella prof. Zasurski ja hänen tiedekunnassaan opettava prof. Yuri Sherkovin vierailivat Suomessa syksyllä 1975 (luennoiden paitsi Tampereen myös Helsingin yliopistossa). Jo tätä ennen syksyllä 1974 oli tri Boris Firšov Leningradissa toimivasta Neuvostoliiton Tiedeakatemian tiedotustutkimuksen laitoksesta tehnyt Suomeen vastaanlaisen parin viikon vierailumatkan.

Suomesta puolestaan kutsuttiin Moskovan yliopiston journalistiikan tiedekuntaan vierailuluennoitsijaksi prof. Nordenstreng maaliskuussa 1977. Tämän lisäksi laitoksen opettajat ja tutkijat ovat ylläpitäneet yhteyksiä neuvostoliittolaisiin kollegoihinsa em. maailmanjärjestön kokouksissa (Leipzig 1974, Leicester 1976, Varsova 1978). Myös opiskelijoita on osallistunut näihin kokouksiin ja lisäksi laitoksen opiskelijat ovat vierailleet turistimatkan yhteydessä Moskovan yliopiston journalistiikan tiedekunnassa 1975 ja Kievin yliopiston vastaavassa tiedekunnassa 1978. Mainittakoon, että suomalainen tiedotustutkija VTT Hannu Märkälä on syksyn 1978 työskennellyt Moskovassa ja Leningradissa Suomen ja Neuvostoliiton tiedeakatemioiden yhteistyöohjelman puitteissa.

Edellä mainitun kehityskulun pohjalta prof. Nordenstreng sopi keväällä 1978 neuvostoliittolaisten kollegojensa Zasurskin ja Firsovin kanssa, että seuraavana askeleena suomalais-neuvostoliittolaisten tiedotustutkijayhteyksien kehittämisessä pyritään järjestämään laajemmalle piirille Tampereen yliopiston opettajia ja tutkijoita tilaisuus tutustua tiedotusalan opetukseen ja tutkimukseen Neuvostoliitossa sekä yleensä maan tiedotusoloihin. Koska sekä Zasurskillä että Nordenstrengillä on läheiset suhteet Neuvostoliiton

journalistiliittoon, sovittiin, että ko. liitto - joka viime aikoina on solminut myös virallisuusluontoisen suhteen Suomen Sanomalehtimiesten Liittoon - toimii matkan isäntänä ainakin Moskovan osalta (2-3 päivää). Neuvostoliiton Tiedeakatemian piirissä oltiin valmiita tri Firsovin aloitteesta esittämään kutsu laitoksen edustajille vieraillla 1-2 päivän verran Leningradissa.

Matka tapahtui 2. - 7.1.1979 opetusministeriön myöntämän apurahan turvin, jolla katettiin matkustamiskustannukset. Matkalle osallistuivat professorit Pertti Hemanus ja Kaarle Nordenstreng, vt. apulaisprofessori Tarmo Malmborg, assistentit Jyrki Jyrkiäinen ja Leena Paldán, vs. lehtori Ilkka Kahma, vt. lehtori Leila Välkevirta sekä tiedekuntasihteeri Anja Savisaari ja opiskelija Timo Uusitupa.

Moskovassa matkaohjelmaan kuului tutustuminen kaupunkiin ja siellä keskuspaikkaansa pitäviin tiedotusvälineisiin Pravdaan, Izvestijaan ja Tassiin sekä päivän mittainen seminaari yliopiston journalistiikan tiedekunnassa. Lisäksi isäntänä toiminut journalistiliitto järjesti virallisen lounastilaisuuden ja Suomen Moskovassa toimivan suurlähetystön lehdistöedustaja kutsui vieraat isäntineen saunavastaanotolle.

Yliopistolla pidetyssä seminaarissa prof. Zasurski esitteli Neuvostoliiton journalistikoulutusjärjestelmää ja erityisesti Moskovan yliopiston opetusta sen osana sekä esitteli tiedekunnassaan toimivia tutkijoita ja näiden intressialueita. Katsauksen Suomen journalistikoulutuk-

seen esitti prof. Hemanus. Ass. Jyrkiäinen piti alustuksen joukkotiedotuksen sosiologiasta ja prof. Nordenstreng esitteli suomalaisen tiedotustutkimuksen viimeaikaisia julkaisuja. (Yksi Suomessa viime vuosina julkaistuista oppikirjoista käsittää neuvostoliittolaisen tiedotustutkimuksen antologian, joka on syntynyt juuri em. neuvostoliittolaisten tutkijoiden Suomeen suuntautuneiden vierailujen myötävaikutuksella.)

Seminaarin yhteydessä prof. Zasurski ehdotti, että laitoksen edustajat kokoavat julkaisuistaan antologian, joka venäjäksi käännettynä saatetaan neuvostoliittolaisten tutkijain, opettajien ja opiskelijoiden ulottuville. Erikseen hän ehdotti, että vastaava kokoomateos laaditaan kansainväliseen viestintään, erityisesti journalismin ja liennytyksen ongelmiin liittyvistä prof. Nordenstrengin ja dos. Variksen julkaisuista. Samassa yhteydessä suomalaisille esitettiin pyyntö avustaa Neuvostoliiton Tiedeakatemian yhteiskuntatieteiden tieteellisen informaation institutin INIONin pyrkimyksiä koota myös Suomessa ilmestynyttä tiedotustutkimusta tiivistelmäjulkaisuiksi neuvostoliittolaisten tutkijoiden käyttöön.

Seminaarin päätteeksi sovittiin, että vakiintuneiden epävirallisten yhteyksien lisäksi laitokset pyrkivät siihen, että kerran vuodessa jomman kumman edustaja tekee lyhyen parin päivän vierailun vastapuolelle tietojen ja julkaisujen vaihdon aukottomuuden turvaamiseksi. Tällaisen "vuosibriefingin" todettiin soveltuvan hyvin mm. Tampereen ja Kiovan yli-

opistojen välisen yhteistyön ohelle, koska matka näiden kaupunkien välillä kulkee Moskovan kautta.

Journalistiliiton edustajien kanssa puolestaan todettiin, että Suomen Sanomalehtimiesten Liiton ja Neuvostoliiton journalistiliiton kesken on jo alustavasti sovittu järjestettäväksi vuoden 1979 aikana seminaari, johon kummaltakin puolelta osallistuu sekä tutkijoita että journalisteja. Tampereen valtuuskunta esitti isännille suomalaisten ehdotuksena, että seminaari pyrittäisiin järjestämään joko toukokuun tai elokuun puolivälin tienoilla. Jo aikaisemmin on sovittu, että paikkana on Moskova (sekä mahdolliset ekskursiokohteet sen ulkopuolella) ja että seminaarin aihepiiri keskittyy rauhanomaisen rinnakkainelön periaatteiden toteuttamiseen journalismissa, lähinnä Suomen ja Neuvostoliiton kesken, mutta myös ajatellen yleiseurooppalaista tilannetta ja ETYK-prosessia ennen Madridin seurantakokousta. Liiton edustajat lupasivat selvittää asian tältä pohjalta.

Leningradissa keskeinen osa ohjelmaa oli noin kuusi tuntia kestänyt intensiivinen seminaarimuotoinen tapaaminen Neuvostoliiton Tiedekatemian sosiaalis-taloudellisten ongelmien laitoksessa ISEP:ssa (Institut sotsialno-ekonomitsheskih problem). Valtuuskunnan käyn- ti Leningradissa oli laatuaan ensimmäinen ja siksi molemmille osapuolille tärkeä.

Isäntälaitoksesta ISEP:sta olivat paikalla professorit B.M. Firsov ja V.A. Jadov, laitoksen ulkomaansuhteiden osaston päällikkö tri A. Korbut sekä lisäksi lähes 20 eritasoista tutkijaa. Tapaamisen pääsisältönä olivat kummankin osapuolen esittämät katsaukset omassa laitoksessa ja maassa harjoitettuun tiedotus- ja muuhun tutkimukseen. Lisäksi esitettiin paikoin yksityiskohtaisiakin puheenvuoroja kummankin laitoksen tärkeimmistä projekteista sekä meneillään olevasta yhteiskuntatieteellisestä ja filosofisesta keskustelusta.

Tapaamisen lopuksi molemmat osapuolet totesivat tämän ensimmäisen laajemman kontaktin olleen erittäin mielenkiintoinen ja hyödyllinen. Tampereen ja Leningradin tutkijoiden välillä on ollut yhteyksiä jo vuodesta 1974 (lähinnä laitosten johtajien tasolla, lisäksi suhteellisen säännöllistä julkaisuvaihtoa) Molemmat osapuolet ovat kiinnostuneita laajentamaan ja syventämään yhteistyötä tarkemmin sovituin muodoin (yhteiset seminaarit, tutkijavaihto jne.). Niinpä tapaamisen lopuksi sovittiinkin, että molemmat laitokset selvittävät hallinnolliset ja taloudelliset edellytyksensä yhteistyön kehittämiselle.